

УДК 343.2/.7

Олексій Миколайович ЛИТВИНОВ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)

Ігор Іванович МИТРОФАНОВ,
кандидат юридичних наук, доцент
(Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, Кременчук)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ФУНКЦІЙ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Аналізуються проблеми функцій норм кримінального права через зіставлення їх змісту з правовою природою методу кримінально-правового регулювання. Робиться висновок, що функції норм кримінального права не можливо вивчати без урахування завдань галузі права і методу правового регулювання. Констатується, що норми кримінального права, що встановлюють покарання за вчинення кримінального правопорушення, виконують дві головні функції – запобіжну та відновлювальну.

Ключові слова: правнича функція, метод правового регулювання, кримінально-правове регулювання, запобіжна функція, кримінально-правові відносини, відновлювальна функція.

Постановка проблеми. Особливо гостро сьогодні постає питання соціального призначення кримінального права, яке посідає найважливіше місце в системі українського права. Це пояснюється як його ієрархією в ній, так і

© Литвинов О. М., Митрофанов І. І., 2017

виконуваними ним функціями, оскільки кримінально-правове регулювання починається там, де закінчується регуляція інших галузей права. Разом із тим сьогодні існує ціла низка невіршених апорій, через що наука кримінального права не може відірватися від ідеологем радянської правничої традиції. Не позбавлені впливу радянського минулого й існуючі підходи до визначення поняття «функції» та їх видів, прихильники яких приписують кримінальному праву ідеологічні, виховні й інші функції.

З огляду на сказане вважаємо за доцільне вказати, що при дослідженні функцій кримінального права слід застосовувати цивілізаційний підхід, за яким норми права мають спрямовувати поведінкові акти індивідів у соціумі, визначаючи моделі дозволеної і забороненої поведінки задля досягнення суспільної згоди. Без цього не можна обійтися при обранні орієнтирів для подальшої розробки теорії функцій норм кримінального права, суть якої має зводитися до того, що конструювання (програмування) правничих норм мусить бути націлене не на створення алгоритмів вирішення соціальних конфліктів, а на профілактику (запобігання) їх появи через узагальнення й усталення сподівань. При цьому ми виходимо з того, що держава повинна бути зацікавлена в урегулюванні тих суспільних відносин, які забезпечують стабільний розвиток справедливого суспільства, в якому людина відчуває себе вільною, захищеною та може задовольнити будь-які особисті потреби без заподіяння шкоди іншим суб'єктам.

Розкриваючи підручники з кримінального права, можна помітити наступне: у більшості з них стверджується, що кримінальним правом регламентуються суспільні відносини, які виникають між державою та порушником його норм у зв'язку з учиненням кримінального правопорушення. Невже в урегулюванні цих відносин зацікавлена сучасна держава? Чи в таких відносинах держава зобов'язана відреагувати на вчинене, а порушник має право вчиняти діяння, передбачені законом про кримінальну відповідальність (далі – ЗпКВ)? Такі абсурдні запитання уможливлюються у разі, якщо функції права розглядаються у відриві від предмета, завдань, методів і механізму правового регулювання в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не можна сказати, що поняття функцій в загальній теорії права є невіршеним, але існують певні розбіжності щодо розуміння їх сутності. Так, проблеми визначення функції торкаються такі вчені, як Д. І. Анісімов, М. І. Байтін, В. К. Дуюнов, І. Е. Звечаровський, М. І. Ковальов, С. В. Максимов, В. В. Мальцев, Р. І. Михєєв, А. В. Наумов, П. П. Осипов, А. С. Оцяця, М. І. Панов, А. А. Піонтковський, В. С. Прохоров, Б. Т. Разгільдієв, В. Г. Смирнов, В. Я. Тацій, П. А. Фефелов, В. Д. Филімонов, В. В. Шаблистий й ін. Проте загальний градус дискусій не знизився, а навпаки, проблеми функцій норм кримінального права продовжують викликати жвавий інтерес серед учених-криміналістів, розширюючи коло обговорюваних питань і збільшуючи широту дискусійного поля [1, с. 88–94].

Виходячи з висловленого, **метою** цієї роботи є окреслення методологічного підходу до вивчення функцій норм кримінального права на основі завдань

галузі права та методу кримінально-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Не викликає сумніву те, що задля з'ясування сутності і встановлення видів функцій необхідно визначитися з методологічними підходами до цього. У теорії права доведено, що функції розкривають призначення права – регулювання суспільних відносин, але їх сутність і методологічна значущість полягають у впливі на суспільні відносини у певних напрямках. Так, О. Ф. Скакун під функціями права розуміє «основні напрями впливу права на суспільні відносини та поведінку особи з метою їх упорядкування, охорони і захисту» [2, с. 238]. У той же час Н. М. Оніщенко вказує, що, синтезуючи погляди вчених, «під функцією права розуміють або соціальне призначення права, або його напрями правового впливу на суспільні відносини, або і те, й інше разом» [3, с. 317].

Проте можна зустріти думку, згідно з якою функції права ототожнюються з методами впливу права на суспільні відносини. Саме в такому аспекті низка вчених подає дефініцію функцій права, трактуючи їх як: основні шляхи (канали) правничого впливу, що відображають роль права в упорядкуванні суспільних відносин [4, с. 172]; способи правничого впливу на поведінку людей і суспільні відносини, що є предметом правового регулювання [5, с. 436].

У запропонованих дефініціях спостерігається контамінація функцій і методів, що неможливо з точки зору методології й чіткого розуміння механізму кримінально-правового регулювання. Наприклад, у кримінальному праві розглядаються поняття двох типів: перший містить змодельовані законодавцем типові відносини, що виникають у зв'язку з потенційною можливістю вчинення злочину з моменту прийняття і введення в дію норми кримінального права і з реальним його вчиненням. Другий тип кримінально-правничих понять відображає окремі моменти власної фіксації відносин, тобто вони закріплюють у загальній формі різні методи й способи впливу на відносини, що виникають у зв'язку з потенційною можливістю вчинення злочину з моменту прийняття і введення в дію норми кримінального права і з реальним його вчиненням. Ці поняття вказують на характер кримінально-правового регулювання. Із цього можна зробити висновок про різнорівневу природу розглядуваних понять функцій і методу. Кожне з них посідає свою самостійну сходинку в єдиній категоріально-поняттєвій системі науки кримінального права. Їх не слід контаминувати, у протилежному випадку ми вийдемо за логічні межі понять, спотворимо їх змістове навантаження. Так, О. С. Іоффе вказує на те, що кожне окреме поняття, яке розкриває зміст пізнаного об'єкта, є логічно обмеженим, непорушність цього, тобто меж, визнається однією з найважливіших вимог науки [6, с. 54].

По-іншому розгортаються події, коли завдяки методам правничого впливу виконуються функції кримінального права, коли досягається мета тієї чи іншої функції, а кримінальне право реалізує своє соціальне призначення. При цьому О. Ф. Скакун під методом правового регулювання розуміє «сукупність засобів і способів правового впливу на суспільні відносини». Вона зазначає, що метод правового регулювання «несе основне навантаження в динаміці, у «роботі» права, показує, як регулюються суспільні відносини, якими засоба-

ми і способами. Метод допомагає в межах галузі права виокремити підгалузі й інститути права, установити межі правового втручання, поділити права й обов'язки між суб'єктами права за принципом субординації й координації та ін.» [2, с. 257].

Отже, специфіка, природа й характер функцій визначається методом кримінально-правового регулювання. Останній уможливорює досягнення мети ЗпКВ, гарантуючи належний рівень реалізації прав і обов'язків суб'єктами кримінального права. Дія кримінально-правового методу пов'язана з такими особливими способами впливу, коли основним правничим наслідком є накладення заборон і зобов'язань, а не наділення суб'єктів певним правом (як відомо, у кримінальному праві наділення правом діяти застосовується в обмежених законом випадках з дотриманням певних умов, йдеться, наприклад, про право на необхідну оборону). Інакше кажучи, правозабороняюча спрямованість і правозабороняючий вплив – найсуттєвіші характеристики кримінального права і його методу. Цікавим при цьому видається те, що обов'язок не вчиняти діяння, передбачене нормою Особливої частини ЗпКВ, суб'єктів кримінального права виступає як результат правозаборонення з волі держави, цей обов'язок є похідним від конституційного – дотримуватися приписів законів і Конституції України. Розглядуваний фактор розкриває сутність механізму виконання функцій кримінального права та демонструє, що основним генератором правомірної поведінки індивідів виступає не тільки державний примус, а й їх свідоме прагнення до виконання правничого обов'язку – не вчиняти діяння, безпосередньо заборонені законом.

Таким чином, саме специфічність методу кримінально-правового регулювання дозволяє стверджувати, що поняття «функція» та «метод» у контексті кримінального права різнопланові та їх ні в якому разі не можна ототожнювати, оскільки це призведе до невірної розуміння механізму кримінально-правового регулювання в цілому та механізму реалізації кримінальної відповідальності (далі – МРКВ) зокрема. Розглядаючи останній, передусім вкажемо, що, на наш погляд, виокремлення регулятивної й охоронної функцій кримінального права (що досить поширено серед науковців) є хибним, що досліджується нами також із позицій обговорюваних проблем методологічних підходів. У контексті сказаного виникають питання: чи можна приєднатися до точок зору тих науковців, які подібним чином класифікують функції, чи можна взагалі правову охорону відірвати від правового регулювання?

На нашу думку, подібний поділ функцій не можна визнати вдалим. Це пов'язано з тим, що регулювання (від лат. *regulo*, англ. *regulation* – улаштувую, упорядковую) – це дія за значенням регулювати, тобто впорядковувати що-небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі; домагатися нормальної роботи механізму, машини, установи тощо, забезпечуючи злагоджену взаємодію складових, деталей [7, с. 1207]. У свою чергу упорядковувати трактується так: доводити до ладу що-небудь, робити належний порядок у чомусь [7, с. 1511]. Усі значення вказують на сутність явища, а отже, регулювання є нормативним вимірником, що відкриває шля-

хи подальшої діяльності [8, с. 8]. Право, у тому числі й кримінальне, створене для впорядкування суспільних відносин, що складають предмет правового регулювання, воно є їх регулятором.

До того ж проблема полягає у дотриманні вимог формальної логіки при визначенні поняття «регулятивна (регулююча) функція кримінального права», що застосовується разом із дефініцією кримінально-правового регулювання. Останнім визнається здійснюваний через систему правничих засобів (норм кримінального права, юридичних фактів, матеріальних і забезпечувальних правовідносин, індивідуально-правового регулювання (його актів), кримінально-правових засобів впливу) нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини для запобігання злочинам і відновлення соціальної справедливості в разі їх учинення. Тому при виокремленні регулятивної функції безглуздом стає розгляд механізму кримінально-правового регулювання, оскільки відбувається небажана контамінація цих кримінально-правничих явищ. Разом із тим функції права слід розглядати як самостійні основні напрями кримінально-правового регулювання. Ось чому назва «регулятивна» для функції не дає можливості зрозуміти зміст дефініції правового регулювання, а лише заводить дослідника у глухий кут пізнання кримінально-правничої матерії.

Як наголошував С. С. Алексєєв, регулятивними функціями слід визнати напрями правничого впливу, завдяки якому забезпечується належна нормальна організація пануючих суспільних відносин, їх статика та динаміка, функціонування відповідно до вимог об'єктивних законів суспільного розвитку. Тому, на його думку, регулятивні функції можна називати функціями організації [9, с. 132]. Аналогічної точки зору дотримується С. Т. Максименко, яка запропонувала регулятивну функцію назвати функцією організації і трансформації суспільних відносин. На її погляд, регулювання суспільних відносин є загальносоціальною функцією права, що конкретно виражається у функції організації і трансформації суспільних відносин, охорони суспільних відносин і вихованні [10, с. 7].

Натомість В. Д. Филимонов впевнений, що кримінальне право виконує тільки охоронну функцію, оскільки регулювання суспільних відносин не можна визнати функцією, воно є способом її виконання, може бути спрямоване на досягнення різних результатів залежно від того, які завдання поставлені перед законодавством про кримінальну відповідальність. Функцією ж кримінального права може вважатися тільки такий його вплив на суспільні відносини, що має чітко визначену соціальну спрямованість [11, с. 55].

До такої точки зору приєднуємося і ми. Це пов'язано з тим, що беззаперечним є факт, що право – регулятор суспільних відносин, і в цьому контексті всі функції виконуються у спосіб (методом, режимом) регуляції, тобто кримінальне право впливає на суспільні відносини лише в межах дієвого кримінально-правового регулювання. Воно організовує (нормує, упорядковує) суспільні відносини задля відновлення соціальної справедливості, порушених прав потерпілого, соціуму, держави.

Крім того, необхідно виходити із залежності функції права від його завдань, що проявляється у тому, що останні, по-перше, здебільшого безпосе-

редньо зумовлюють саме існування функцій, по-друге, визначають їх зміст і, по-третє, суттєво впливають на форми й методи їх виконання, вказуючи конкретні напрями правничого впливу [3, с. 317]. Виходячи із завдань ЗпКВ, нами виокремлюється, крім організуючої відновлення соціальної справедливості, запобіжна функція норм кримінального права, бо не існує таких правничих норм, які не мали б запобіжної складової [12, с. 131–139].

Так, норма кримінального права, виконуючи запобіжну функцію у сфері, наприклад, статевих відносин, з одного боку, встановлює обов'язок будь-якого суб'єкта регульованих суспільних відносин не застосовувати фізичне насильство, погрозу його застосування або використовувати безпорадний стан при статевих зносинах з партнером, іншого – уповноважує задіяти МРКВ у разі невиконання вказаного обов'язку, встановлюючи тим самим певний зв'язок між двома юридичними полюсами правовідносин, що виникли. З точки зору психології, у свідомості учасників кримінально-правових відносин виникають специфічні відчуття: в особи, яка вчинила зґвалтування, – обов'язку дати звіт за вчинене, а у держави – правомочності «підключити» до кримінально-правового регулювання МРКВ, тобто надається сигнал іншим членам соціуму про їх соціальні амплуа, при реалізації яких статеві відносини впорядковуються (задоволення статевих потреб на добровільних засадах з урахуванням побажань партнера) [1, с. 88–94].

Чи можна визнати правильним те, що при вчиненні зґвалтування охорона статевої свободи відбувається в межах тих охоронних правовідносин, які виникли із цього приводу, і що таким чином виконується охоронна функція кримінального права при заподіянні реальної шкоди об'єкту кримінально-правової охорони? Відповіддю на це питання буде такий висновок (який можна зробити, аналізуючи зміст закону), що норми кримінального права виконують охоронну функцію при заподіянні шкоди об'єкту посягання, коли вже стало відомо про поведінку конкретної особи, яка не виконала встановленого обов'язку не ґвалтувати (не застосовувати фізичне насильство, погрозу його застосування або використовувати безпорадний стан) партнера при статевих зносинах із ним. Як зазначає А. П. Козлов, кримінальне право є ретроспективною галуззю права, оскільки воно регламентує правовідносини з приводу кримінально-протиправних діянь, які вже вчинено. З огляду на це було б смішно говорити про охорону відносин, яким вже заподіяно шкоду або які вже було поставлено під загрозу заподіяння шкоди, не менш нелогічно виділяти при цьому завдання запобігання [13, с. 228]. Проте факт виконання завдань та їх встановлення законом – це різні речі.

Слід додати, що саме у запобіганні кримінально-протиправним посяганням зацікавлені соціум, держава й окрема людина. Та обставина, що, незважаючи на наявність норм у кримінальному праві, якими встановлюється обов'язок не вчиняти діяння, ними описаного, ці діяння здійснюються, не говорить про визнання безглуздом завдання правничої охорони суспільних відносин запобігання кримінальним правопорушенням. Норма кримінального права, закріпивши обов'язок не застосовувати фізичне насильство, погрозу його

застосування або використовувати безпорадний стан при статевих зносинах із партнером, має стабілізувати очікування добровільного задоволення сексуальних потреб, керувати поведінкою партнерів, що забезпечується загрозою реалізації спеціально-юридичних засобів – зобов'язання не вчиняти кримінально-протиправне діяння (а у разі виникнення соціального конфлікту ЗпКВ передбачає можливість застосування кримінально-правових засобів впливу, через які реалізується кримінальна відповідальність (режим функціонування МРКВ)).

Так, Н. Луман вважав, що, з одного боку, право спрямовується на забезпечення очікувань, оскільки в неконтрольованому світі існує бажання хоча б бути впевненим у тому, з якими очікуваннями можна зіштовхнутися в праві... З іншого боку, навпаки, йдеться про гарантію певних ефектів, тобто передбачається зміна реальних імовірностей поведінки через правничий механізм санкціонування. Ці дві функції, на думку німецького вченого, не виключають одна одну. Правова норма безпосередньо слугує їх комбінуванню... Виконання функцій орієнтоване на: 1) передбачення можливих варіантів вирішення конфліктів: право спрямовується до забезпечення очікувань («стабілізація очікувань»); 2) моделювання варіантів поведінки завдяки використанню правового механізму санкціонування («керування поведінкою») [14, с. 74].

Отже, правове регулювання у кримінальному праві здійснюється за допомогою встановлення обов'язку не вчиняти кримінально-протиправні діяння та передбачення можливості застосування засобів МРКВ, що забезпечує його виконання. Саме так реалізується запобіжна функція кримінального права. Правомірна поведінка при цьому виступає не просто як дозволена, а й як відповідальна поведінка, та у такій якості схвалюється чи заохочується соціумом і державою. Інакше бути не може, оскільки сутністю встановлення правових відносин є регулювання саме поведінки людей, а не чогось іншого. При цьому не створюються нові суспільні відносини, а лише надається правнича форма вже існуючим [12, с. 136].

Крім того, обов'язок не вчиняти кримінально-протиправні діяння не може існувати поза запобіжними кримінально-правовими відносинами, як не може існувати зобов'язаного суб'єкта без уповноваженого, і навпаки. Права й обов'язки суб'єктів є центральним елементом будь-яких правовідносин, становлять їх зміст. Будь-які правові феномени, у тому числі права й обов'язки суб'єктів права, завдання, функції права, існують (реалізуються) лише в правовідносинах, які визнаються формою їх правничого життя.

З огляду на те, що функціями є напрями активної дії права, стає можливим вирішення низки питань, у тому числі: 1) виявлення співвідношення і взаємозв'язків між загальноправовими і кримінально-правовими функціями, що мають певні особливі характеристики, сутність яких полягає в специфічному наборі засобів регулюючого впливу на відносини, що виникають у зв'язку з потенційною можливістю вчинення злочину з моменту прийняття і введення в дію норми кримінального права і з реальним його вчиненням; 2) дослідження взаємодії функцій норм кримінального права із правами й обов'язками суб'єктів указаних відносин.

Правомірна поведінка знаходить своє відображення насамперед у запобіжних кримінально-правових відносинах. Обов'язку суб'єкта не порушувати кримінально-правові заборони кореспондує право держави вимагати дотримання норм кримінального права і її обов'язок не запускати МРКВ у разі відповідалної правомірної поведінки. Реалізуючи передбачене Конституцією України право встановлювати шляхом видання норм кримінального права заборону на вчинення суспільно небезпечних діянь, держава покладає на громадян обов'язок утримуватися від вчинення передбачених у законі видів суспільно небезпечної поведінки [12, с. 136].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, можемо констатувати наступне.

1. Норми кримінального права, що встановлюють покарання за вчинення кримінального правопорушення, виконують дві головні функції – запобіжну і відновлювальну.

2. Виокремлення інших функцій носить допоміжний характер, але основним при їх з'ясуванні слід визнати виконання завдань ЗпКВ і характер кримінально-правового регулювання. В іншому випадку такий підхід може призвести до виокремлення функцій, які нормам кримінального права не притаманні. Наприклад, нормам кримінального права приписується виховна функція, але свого часу К. Кульчар вказував на те, що її виділяють у країнах із соціалістичним устроєм суспільного життя. І це зрозуміло, оскільки метою покарання в радянські часи визнавалося у тому числі й перевиховання засуджених у дусі чесного ставлення до праці, точного виконання законів, поваги до правил соціалістичного співіснування.

3. Подальші наукові розробки щодо теорії функцій норм кримінального права можливі через широке наукове обговорення окреслених нами проблем. При цьому, на нашу думку, слід виходити із цивілізаційного підходу, а не «тягнути» з радянського минулого ідеологеми комуністичного режиму, наділяючи кримінальне право функціями, які ані за сучасних умов, ані за умов розвитку країни в ХХ ст. не виконувалися та й не могли бути реалізовані.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Митрофанов І. І. Функції норм кримінального права. *Наше право*. 2016. № 1. С. 88–94.
2. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підруч. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
3. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник/за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
4. Матузов Н. И., Малько А. В. Теория государства и права. Москва: Дело АНХ, 2009. 528 с.
5. Теория государства и права: учебник/под ред. А. С. Пиголкина, Ю. А. Дмитриева. 2-е изд., перераб и доп. Москва: Юрайт, 2011. 743 с.

6. Иоффе О. С. Логические пределы понятий юридического лица, оперативного управления, хозяйственного обязательства. *Гражданско-правовые исследования: сб. науч. трудов памяти профессора И. Н. Федорова*. 2004, Вып. 1. С. 36–54.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови/уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
8. Тихомиров Ю. А. Правовое регулирование: теория и практика: монография. Москва: Формула права, 2008. 400 с.
9. Алексеев С. С. Общая теория права: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: ТК Велби. Изд. Проспект, 2008. 565 с.
10. Максименко С. Т. Функции советского гражданского права. *Актуальные вопросы советской юридической науки*. 1978. Ч. 2. С. 5–8.
11. Филимонов В. Д. Охранительная функция уголовного права: монография. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 198 с.
12. Митрофанов І. І. Запобіжна функція кримінального права та кримінально-правові відносини: який між ними зв'язок? *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 4. С. 131–139.
13. Козлов А. П. Понятие преступления. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 819 с.
14. Luhmann N. Ausdifferenzierung des Rechts: Beitrage zur Rechtssoziologie und Rechtstheorie. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1981. 459 p.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2017.

Алексей Николаевич ЛИТВИНОВ,
доктор юридических наук, профессор,
заслуженный работник образования Украины
(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина);

Игорь Иванович МИТРОФАНОВ,
кандидат юридических наук, доцент
(Кременчугский национальный университет
имени Михаила Остроградского, Кременчуг, Украина)

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РЕШЕНИЮ ПРОБЛЕМ ФУНКЦИЙ НОРМ УГОЛОВНОГО ПРАВА

Анализируются проблемы функций норм уголовного права через сопоставление их содержания с правовой природой метода уголовно-правового регулирования. Делается вывод, что функции норм уголовного права невозможно изучать без учёта задач отрасли права и метода правового регулирования. Констатируется, что нормы уголовного права, устанавливающие наказание

за совершение уголовного правонарушения, выполняют две главные функции – предупредительную и восстановительную.

Ключевые слова: правовая функция, метод правового регулирования, уголовно-правовое регулирование, предупредительная функция, уголовно-правовые отношения, восстановительная функция.

Oleksii M. LYTVYNOV,

*Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine
(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine);*

Igor I. MYTROFANOV,

candidate of law sciences, associate professor

(Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine)

METHODOLOGICAL APPROACHES TO SOLVING PROBLEMS OF THE CRIMINAL LAW FUNCTIONS

Problem's setting. Particularly acute today is the issue of the social purpose of criminal law, which occupies the most important place in the system of Ukrainian law. This is due to its hierarchy in this system and to the performed functions, as if the regulation of other branches of law stops, then the criminal and legal regulation begins. However, today there are a number of unresolved aporia, through which the science of criminal law can not exist without the ideology of the Soviet legal tradition. Approaches to determining the definition of the function and their types, attributing criminal law with the ideological, educational and other functions, can not get rid of the Soviet past.

Analysis of recent studies. The problems of determining the function are under the scope of such scholars in the field of forensic science as: D. I. Anisimov, M. I. Baitin, V. K. Duiunov, I. E. Zvecharovskyi, M. I. Kovalov, S. V. Maksymov, V. V. Maltsev, R. I. Mykhieiev, A. V. Naumov, P. P. Osypov, A. S. Otsiatsia, M. I. Panov, A. A. Piontkovskyi, V. S. Prokhorov, B. T. Razhildiiev, V. H. Smyrnov, V. Ya. Tatsii, P. A. Fefelov, V. D. Fylymonov, V. V. Shablystyii and others. However, the overall degree of discussions has not been decreased, but otherwise, the problems of functions of the criminal law norms continue to cause great interest among scholars in the field of forensic science, expanding the range of discussed issues and increasing the breadth of the discussion field.

The objective of this study is to outline the approach to study the functions of the criminal law norms on the foundation of the tasks of the law branch and the method of criminal and legal regulation.

The main part. The author has analyzed the problems of criminal law functions through the comparison of their content with the legal nature of the method of criminal and legal regulation. The problem is in the compliance with the requirements of formal logic in determining the definition of regulatory (regulating) function of criminal law, which is applied together with the definition of criminal and legal regulation. Therefore, considering the mechanism of criminal and legal regulation while allocating the regulatory function is meaningless, as there is unwanted contamination of these criminal and legal phenomena. However, the functions of law should be regarded as independent main areas of criminal and legal regulation. That's why the name

“regulatory” for the function makes it impossible to understand the content of the definition of legal regulation, but only gets a researcher to a dead-end of the cognition of criminal and legal matter.

The specificity, nature and character of performing the functions of criminal and legal regulation are defined by the method. The latter enables the accomplishment of the tasks of criminal law, ensuring the appropriate level of the implementation of the rights and execution of the duties by the subjects of criminal law. The action of criminal and legal method is associated with such special means of influence, when the main legal consequence is imposing prohibitions and obligations, but not giving a certain right to the subjects. In other words, the legal prohibiting orientation and influence – are the most significant characteristics of criminal law and its method. The duty of the subjects of criminal law not to commit acts prescribed by the norm of the Special Part of the Law on criminal liability is the result of the legal prohibition by the will of the state; this duty derives from the constitutional one – to observe the regulations of the laws and the Constitution of Ukraine.

Thus, the specificity of the method of criminal and legal regulation allows the statement about the diversity of the concepts of the function and method in the context of criminal law and in any case, they can not be identified, because it would lead to an incorrect understanding of the mechanism of criminal and legal regulation.

Conclusions. *Thus: 1. The norms of criminal law establishing the punishment for a criminal offense, perform two main functions – preventive and restorative. 2. Allocation of other functions has an additional nature, but the main one we have to admit the accomplishment of the tasks of criminal law and the nature of criminal and legal regulation while clarifying them. Otherwise, this approach may lead to the allocation of the functions that are not inherent to the norms of criminal law. 3. Further scientific developments of the theory of functions of criminal law norms are possible through a broad scientific discussion of the outlined by us problems. However, in our opinion, we should consider civilized approach, rather than to “pull” out of the Soviet past by the ideological communist regime, providing the criminal law with the functions that were not performed and could not be implemented either under the current conditions or under the conditions of the country’s development in the XX century.*

Key words: *legal function, method of legal regulation, criminal regulation, the preventive function, criminal and legal relations, restorative function.*